

Vergaderjaar 2021–2022

33 977

Evaluatie Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta)

Nr. 41

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 juli 2022

Hierbij bied ik u de vierde voortgangsrapportage van de «Kwartiermakers toekomst accountancysector» (de kwartiermakers) aan¹. Ook stuur ik u het rapport van SEO Economisch Onderzoek over de effecten van het *audit only*-model in Nederland².

Vierde voortgangsrapportage Kwartiermakers toekomst accountancysector

Deze vierde voortgangsrapportage markeert de helft van de termijn van kwartiermakers Marlies de Vries en Chris Fonteijn, die in reactie op het eindrapport van de Commissie toekomst accountancysector van 20 maart 2020 zijn aangesteld. De aanstelling van de kwartiermakers was onderdeel van een pakket aan maatregelen dat is aangekondigd om de kwaliteit van wettelijke controles te verbeteren.³ De kwartiermakers zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van enkele specifieke taken uit het pakket van maatregelen en het bewaken en aanjagen van de voortgang van het totale pakket.

In de vierde voortgangsrapportage zijn de kwartiermakers voorzichtig positief over de ontwikkelingen die zij in de sector zien. Als aandachtspunt merken de kwartiermakers op dat er nog steeds grote stappen van de sector nodig zijn op het gebied van cultuur, educatie en innovatie. Daarnaast schrijven de kwartiermakers dat het tempo van verandering een uitdaging blijft voor de sector. De kwartiermakers beschrijven ontwikkelingen in de sector ten aanzien van fraude en (dis)continuïteit, cultuur, educatie en innovatie. De kwartiermakers vragen ook mij om de vaart erin te houden met het wetsvoorstel toekomst accountancysector. Ik

¹ Zie bijlage.

² Zie bijlage.

³ Kamerstuk 33 977, nr. 29.

deel het belang van een voortvarende behandeling en ik zal mij inspinnen door het wetsvoorstel voor advies voor te leggen aan de Raad van State.

In hun rapportage vragen de kwartiermakers specifiek aandacht voor de ketenverantwoordelijkheid. Hier is door de Universiteit Leiden in haar onderzoek «Versterking verantwoordingsketen» onderzoek naar gedaan, waarover uw Kamer bij brief van 6 april 2021 is geïnformeerd.⁴ De kwartiermakers pleiten in hun vierde voortgangsrapportage voor wettelijke verankering van een verklaring omtrent risicobeheersing (het zogenaamde «in control statement»). Ze wijzen hierbij op de belangrijke rol die de onderneming zelf speelt bij fraude en continuïteit. Ik ben het met de kwartiermakers eens dat een verklaring omtrent risicobeheersing belangrijk is om die verantwoordelijkheid van de onderneming en haar bestuur tot uitdrukking te brengen. Wettelijke verankering vind ik op dit moment echter nog niet nodig. Ik heb op dit moment een voorkeur voor uitbreiding van de verklaring die reeds is vereist op basis van de Nederlandse Corporate Governance Code (de Code). De Code bepaalt immers reeds dat beursvennootschappen een verklaring moeten afgeven ten aanzien van de verslaggevingsrisico's. Ik vind het voor de hand liggen om deze verplichting uit te breiden naar compliance- en operationele risico's. De Monitoring Commissie Corporate Governance (de Commissie) heeft het voorstel van de Universiteit Leiden voor uitbreiding van deze verklaring vanwege de complexiteit nog niet opgenomen in de huidige actualisatie van de Code, die thans ter consultatie is voorgelegd, maar wil dit eerst nader bespreken. Indien uitbreiding van de verklaring in de Code niet wordt opgepakt door de nieuwe Commissie, die per 1 januari 2023 start, zal ik in gesprek gaan met de Minister voor Rechtsbescherming om te bezien hoe wettelijke verankering mogelijk is.

Onderzoek naar structuurmodellen

Op aanbeveling van de Commissie toekomst accountancysector (Cta) doen de kwartiermakers vervolgonderzoek naar drie alternatieve structuurmodellen voor de accountancysector: het *audit only*-model, het *joint audit*-model en het intermediairmodel. Eerder is het onderzoek naar het *joint audit* model afgerond, over de uitkomsten daarvan is uw Kamer per brief van 26 november 2021 geïnformeerd.⁵ Op 28 juni jl. heeft SEO Economisch Onderzoek (SEO), in opdracht van de kwartiermakers, het onderzoek naar het *audit only*-model afgerond. De kwartiermakers hebben het SEO-onderzoek, vergezeld van een appreciatie, met mij gedeeld. Hieronder volgt een overzicht van de resultaten van het onderzoek naar het *audit only*-model en de appreciatie van de kwartiermakers. Vervolgens licht ik ook kort de stand van zaken toe van het experiment met het intermediairmodel.

SEO onderscheidt in het rapport drie vormen van *audit only*: een structurele splitsing, een operationele splitsing en transparantie. Bij een structurele splitsing wordt de controletak van een accountantsorganisatie volledig gescheiden van de adviestak en vallen beide niet meer binnen dezelfde onderneming. Een operationele splitsing betekent dat de advies- en controletak van een accountantsorganisatie nog binnen dezelfde onderneming opereren, maar dat de geldstromen tussen de controletak en de rest van de onderneming worden beperkt. Transparantie betreft het inzicht geven van financiële stromen tussen de controle- en adviestak van een accountantsorganisatie, bijvoorbeeld door middel van separate winst- en verliesrekeningen.

⁴ Kamerstuk 33 977, nr. 37.

⁵ Kamerstuk 33 977, nr. 38.

In het rapport constateert SEO dat een structurele splitsing leidt tot zekere nadelen terwijl het niet vaststaat of dit leidt tot de gewenste verbeteringen voor de kwaliteit van wettelijke controles. Als belangrijkste nadelen van de structurele splitsing noemt SEO het wegvallen van synergievoordelen tussen de advies- en controletak en het internationaal uit de pas lopen op dit gebied. In het rapport stelt SEO dat de nadelen van een operationele splitsing veel beperkter zijn dan bij de structurele splitsing terwijl het – bij goede vormgeving – de commerciële prikkels binnen de controletak kan inperken. Het verbeteren van de transparantie op gebied van geldstromen tussen advies en controle bij accountantsorganisaties noemt SEO een «no regret» optie en een voorwaarde voor de operationele splitsing.

De kwartiermakers zien in het rapport geen aanleiding om de structurele splitsing verder te verkennen. Wel zien de kwartiermakers de meerwaarde van het stellen van nadere eisen aan de transparantie van de controle- en adviestak van accountantsorganisaties. De kwartiermakers zien de operationele splitsing als waardevolle optie indien ingrijpen in de structuur van de accountancysector nodig blijkt. De kwartiermakers constateren wel dat de vormgeving van de operationele splitsing complex is en in het rapport niet verder wordt uitgewerkt. De kwartiermakers vragen daarom de sector en mij om de komende tijd na te denken over de vormgeving van een verdere analyse van de operationele splitsing. Ik ga graag in op dit verzoek van de kwartiermakers, en zal met hen in gesprek gaan over een nadere analyse van de operationele splitsing, zodat alle beleidsopties in beeld zijn bij de uiteindelijke weging van de structuurmodellen die plaatsvindt nadat alle drie de onderzoeken naar structuurmodellen zijn afgerond.

De kwartiermakers schrijven in hun rapportage dat het experiment met het intermediairmodel afgelopen maand van start is gegaan. Er zijn uiteindelijk circa 50 deelnemende bedrijven aan het experiment. Het betreffen zowel (semi)publieke instellingen, waaronder bijvoorbeeld een aantal gemeentes en private instellingen in onder meer de sectoren wonen, transport en zakelijke dienstverlening.

Ten slotte

Sinds de aanstelling van de kwartiermakers zijn ruim twee jaar verstreken. Uit hun vierde voortgangsrapportage komt een voorzichtig positief beeld naar voren over de veranderingen die in de accountancysector gaande zijn. De rapportage onderschrijft tegelijkertijd de noodzaak om de inspanningen te blijven leveren om deze veranderingen voort te zetten. De kwartiermakers leveren hieraan zelf een flinke bijdrage, door de vele gesprekken die zij in de sector voeren, door het opstellen van de *audit quality indicators* en door het begeleiden van de onderzoeken naar de structuurmodellen. Ik zal mij inspannen door het wetsvoorstel toekomst accountancy voor advies aan de Raad van State voor te leggen.

Ik reken er op dat ook de sector zich de komende tijd zal blijven inspannen om aan deze positieve ontwikkelingen een goed vervolg te geven. Ik onderstreep dat alleen door verdere gezamenlijke inzet de kwaliteit van de wettelijke controles structureel kan worden verbeterd.

De Minister van Financiën,
S.A.M. Kaag